

HISTORISCHE ROUTE

NORMANDIË

**IN DE VOETSPOREN
VAN DE GEALLIEERDEN**

Aad Spanjaard

HISTORISCHE ROUTE NORMANDIË

**IN DE VOETSPOREN
VAN DE GEALLIEERDEN**

Aad Spanjaard

Inhoud

Inleiding	9
Gold, Juno en Sword, de Brits/Canadese landing	13
<i>Van Arromanches naar Ouistreham</i>	13
Arromanches-les-Bains	13
Mulberry	14
Le Hamel	21
Asnelles	25
Mont Fleury	25
Creully	28
Buron	29
Douvres-la-Délivrande	30
Graye-sur-Mer/Courseulles-sur-Mer	31
Bernières-sur-Mer	36
St. Aubin-sur-Mer/Lagrune-sur-Mer	37
Luc-sur-Mer	39
Lion-sur-Mer	40
La Brèche d'Hermanville/Hermanville-sur-Mer	41
Colleville-Montgomery	44
Ouistreham	44
Britse Luchtlandingen	47
<i>Van Bénouville naar Merville en weer terug naar Ranville</i>	47
Pegasus	47
Pegasus Café	50
Ranville	52
Hérouvillette	54
Troarn	55
Merville-Franceville	56
Bréville	61
Omaha Beach	63
<i>Van Bayeux naar La Cambe</i>	63
Bayeux	63
Batterie de Longues	66
Port-en-Bessin	68
St. Laurent-sur-Mer/Colleville-sur-Mer	69
Vierville-sur-Mer	72

HISTORISCHE ROUTE NORMANDIË

La Pointe du Hoc	77
Grandcamp-Maisy	79
Isigny-sur-Mer	80
La Cambe	80
Utah Beach, Ste. Mère-Eglise, Cherbourg	83
<i>Van La Madeleine naar Cherbourg</i>	83
Sainte-Marie-du-Mont	83
Utah Beach/La Madeleine	85
Roosevelt	88
Generaal Leclerc	91
Batterie de Crisbecq	91
Azeville	93
Ste. Mère-Eglise	93
La Fière	97
Cauquigny	99
Amfreville	99
Orglandes	100
De opmars stopt	101
Valognes	101
Cherbourg	102
De strijd om Caen	107
<i>Van Bayeux via Tilly-sur-Seulles en Villers-Bocage naar Caen</i>	107
De slag om Caen	107
De strijd gaat door	108
Operatie Perch	112
Villers-Bocage	114
Operatie Epsom	116
Caen	118
Monumenten In Caen	120
De Amerikaanse doorbraak	123
<i>Van St. Côme-du-Mont via St. Lô en Périers naar Carentan</i>	123
War of the Hedgerows	125
St. Lô	126
Rommel gewond	128
Bradley	128
Operatie Cobra	129

Inhoud

Het laatste Duitse offensief en de omsingeling	133
<i>Van Avranches via Falaise naar l'Aigle</i>	133
Operatie Lüttich	134
De zak van Falaise	135
De bevrijding van Parijs	139
Wapenstilstand	139
Grand Palais	140
Moedige daad	141
Amerikaanse steun	141
Parijs bevrijd	143
Ultimatum	143
Wraak	144
Overwinningsparade	144
Militaire begraafplaatsen in Normandië	145
Amerikaans	145
Brits	145
Canadees	145
Duits	146
Frans	146
Pools	146
De slag om Normandië in cijfers	147
Het aantal slachtoffers per landingsstrand	148
Register	149

Inleiding

Vanaf de Duitse inval in Polen in 1939, waardoor Engeland en Frankrijk bij de oorlog werden betrokken, was er sprake van de Tweede Wereldoorlog. Land na land werd opgeslokt door de nazi's. Bijna geheel Europa en een deel van Afrika kwamen in handen van Hitler en zijn trawanten.

Met veel moeite kon Engeland de Duitse agressie weerstaan. Gesteund door de VS en door troepen uit de Britse *dominions*, zoals Australië, Zuid-Afrika en Canada, sloegen de Engelsen op diverse fronten heldhaftig terug. In 1942 boekten de geallieerden hun eerste grote succes door de Duitsers definitief uit Noord-Afrika te verjagen.

Ook aan het Oostfront, in Rusland, kwam de opmars van de Duitsers tot staan. Langzaam maar zeker keerde het tij. De in het begin van de oorlog oppermachtige Duitsers werden in de verdediging gedrongen. Na eerst Italië, de bondgenoot van Duitsland, uitgeschakeld te hebben, maakten de geallieerden zich op voor de bevrijding van de rest van Europa.

In 1943 werd tijdens de *Conferentie van Quebec* in Canada besloten tot een grootschalige landing op het Europese vasteland. Het plan kreeg de codenaam *Overlord*. De geallieerden hadden lering getrokken uit het bloedige fiasco bij *Dieppe* in augustus 1942. Meer dan 3000 Canadezen en Britten sneuvelden of werden gevangengenomen bij een poging de door de Duitsers fel verdedigde havenstad Dieppe te veroveren.

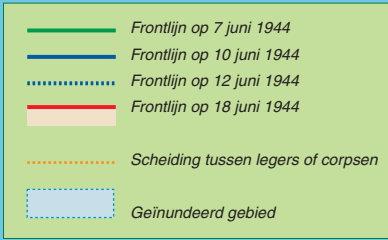
De conclusie was, dat het heroveren van een bestaande haven op het Europese vasteland was uitgesloten. Havensteden zouden door de Duitsers heftig worden verdedigd en als de geallieerden er toch in zouden slagen een haven te veroveren, zouden de installaties worden opgeblazen en geen enkel nut meer hebben voor de geallieerden.

Het plan voorzag dus in een invasie uit de buurt van iedere haven op het vasteland. In het geheim werden in Engeland plannen gesmeed, troepen verzameld en tal van voorbereidingen getroffen. Dat er een invasie zou komen was duidelijk, voor vriend en vijand. De vraag was: waar en wanneer?

Op 6 juni 1944 ging er een golf van hoop door het, onder het nazi-juk zuchtende Europa: de langverwachte invasie was begonnen. De eerste stap op weg naar de bevrijding was gezet.

De landing had plaats op de Normandische kust, verspreid over verschillende stranden. Van Ouistreham in het oosten tot aan La Madeleine in het westen. De Britten en Canadezen gingen aan land tussen

ATLANTISCHE OCEAAN

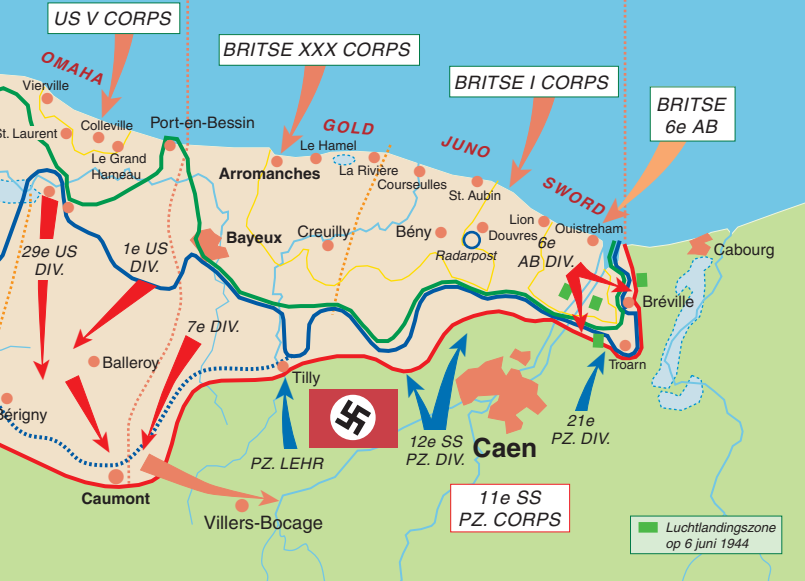
Het Kanaal

Baie de la Seine

ste Leger

Britse 2de Leger
(Dempsey)

Ouistreham en Arromanches-les-Bains. De Amerikanen landden tussen Coleville-sur-Mer en Vierville-sur-Mer en bij La Madeleine. Daarnaast vonden er bij Ste. Mère-Eglise en Bénouville luchtlandingen plaats en deden de US Rangers een aanval op Pointe du Hoc.

Behalve op Utah Beach, bij La Madeleine, was de Duitse tegenstand sterker dan verwacht. In alle landingszones leidde dit tot vertragingen en op Omaha Beach zelfs tot dramatische gebeurtenissen, die consequenties hadden voor het verdere verloop van de geallieerde opmars. We weten nu dat de landing een succes is geworden, maar de problemen waren groot en de prijs in mensenlevens was hoog.

De opmars landinwaarts was zwaar. De Britten en Canadezen konden slechts met grote moeite de stad Caen innemen. De Amerikanen moesten een zware strijd leveren voor St. Lô en ook de verovering van Montebourg en Cherbourg lukte pas nadat er hevig slag was geleverd. De slag om Normandië werd een lange, hevige strijd waarbij tienduizenden doden en gewonden vielen. Pas op 22 augustus 1944 kon worden gezegd: 'De slag om Normandië is gewonnen.'

Nadat Normandië veroverd was, verliep de geallieerde opmars over het algemeen voorspoedig. Parijs werd bevrijd en de Amerikaanse troepen snelden naar de Duitse westgrens. Britse troepen veroverden Brussel en Antwerpen en in september 1944 werden ook de zuidelijke provincies van Nederland bevrijd. De overwinning leek dichtbij.

Daarna stokte de geallieerde machine echter. De gewaagde luchtlanding bij Arnhem – operatie *Market Garden* – mislukte en het front stabiliseerde zich. Dat wil zeggen in het westen. Aan het oostelijk front hadden de Sovjettroepen meer succes. Ze gunden de Duitsers geen rustpauze en dreven ze in hoog tempo terug naar Berlijn.

In december 1944 deden de Duitsers een laatste wanhopige poging de geallieerden te verdrijven. Het Ardennenoffensief leek een Duitse overwinning te worden. Op het laatste moment wisten de Amerikanen het tij te keren en daarmee de laatste stuiptrekking van Hitlers nazi-Duitsland teniet te doen.

Met hernieuwd elan trokken de geallieerden Duitsland binnen, de Amerikanen naar het zuiden en de Britten en Canadezen naar het noorden, terwijl de Sovjets in het oosten de Duitse grens overschreden. Nauwelijks vier maanden later was de oorlog van wereldschaal teruggebracht tot een gevecht in de straten van Berlijn. Hitler pleegde zelfmoord en de Sovjets hesen hun vlag op het Rijksdaggebouw. Nazi-Duitsland was definitief verslagen. 336 Dagen na D-Day.

Gold, Juno en Sword, de Brits/Canadese landing

VAN ARROMANCHES NAAR OUISTREHAM

Gold, *Juno* en *Sword* zijn de codenamen van de stranden waarlangs deze route je voert.

ARROMANCHES-LES-BAINS

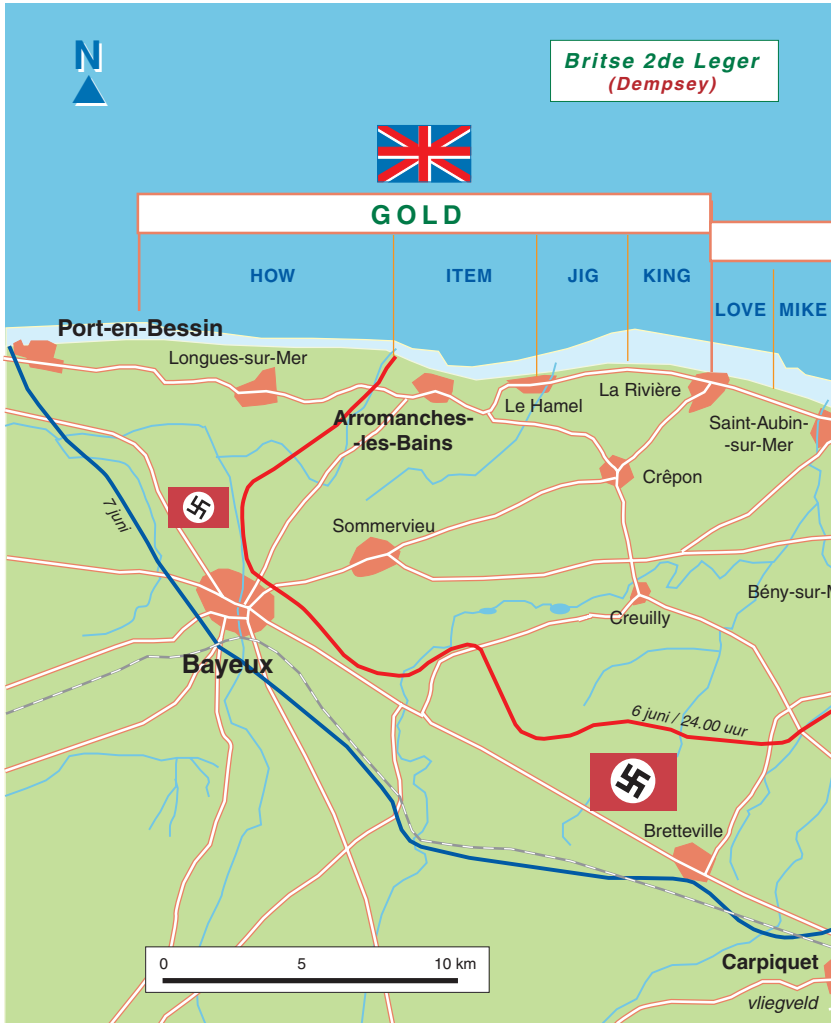
Alhoewel Arromanches niet in een landingszone lag, is het stadje voor het verloop van de invasie en vooral ook voor de daaropvolgende slag om Normandië, van groot belang geweest. Onkundig van het moment waarop een invasie zou plaatsvinden, waren de Duitsers in Arromanches er klaar voor een aanvaller uit zee te weerstaan.

Aan de kust gelegen huizen waren opgeblazen om plaats te maken voor bunkers. Op het strand lagen anti-tankversperringen en in zee, dicht bij de laagwaterlijn, waren mijnen geplaatst. Toen het echter zover was, kwam de aanvaller niet vanuit zee maar over land.

Rond 21.00 uur van 6 juni 1944 werd het stadje ingenomen door de, vanuit St-Côme-de-Fresne oprukkende troepen van het 1^e bataljon Royal Hampshires, die in de loop van de ochtend waren geland op Gold. Vlak voordat ze Arromanches binnentrokken, voerden enkele voor de kust liggende slagschepen een goed gecoördineerd bombardement uit op de Duitse stellingen.

De Britse troepen maakten dankbaar gebruik van de bij de Duitsers ontstane verwarring en namen het stadje snel in. Ondanks het bombardement en de lichte gevechten waarmee de inname van Arromanches gepaard ging, was er in de stad nauwelijks schade aangericht. Dit was vooral te danken aan de grote nauwkeurigheid waarmee de slagschepen de beschieting hadden uitgevoerd. Hun granaten troffen wél de Duitse stellingen, maar niet de bebouwing die daar nauwelijks honderd meter achter lag.

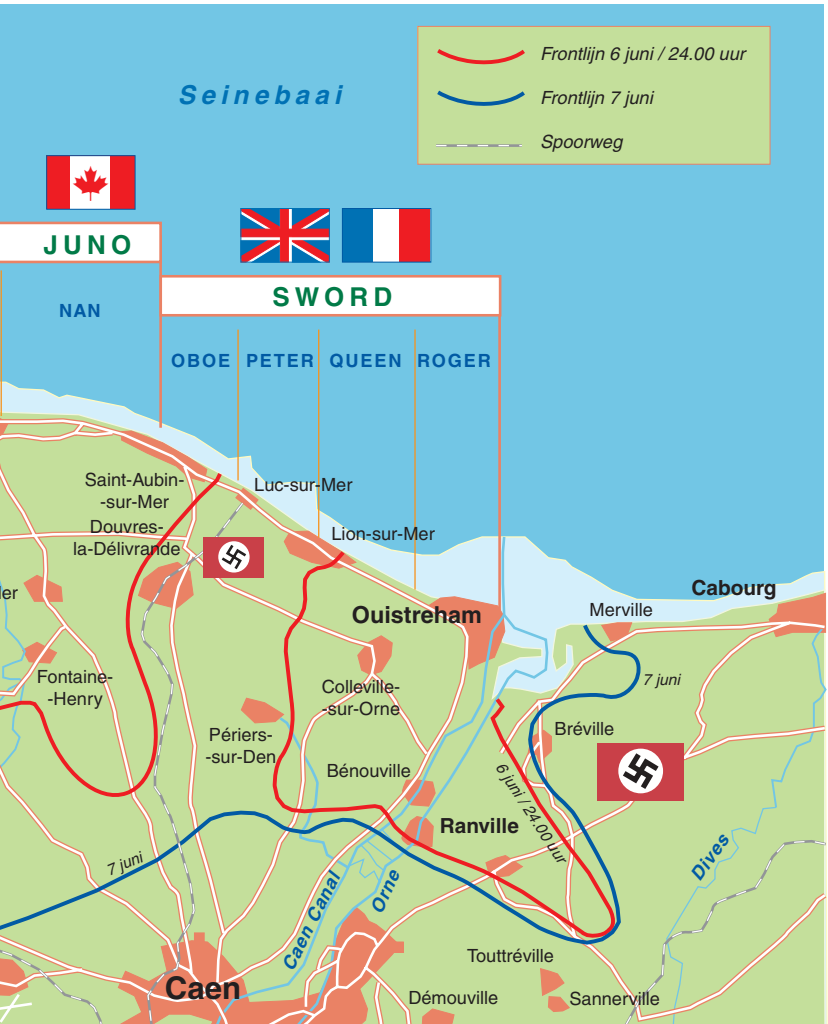
De geallieerde marine heeft in die eerste dagen van de invasie een grote reputatie opgebouwd als het gaat om precisiebombardementen. Ook op enkele andere plaatsen waren het juist de beschietingen uit zee die precieze situaties tot een oplossing brachten.

MULBERRY

Als u in Arromanches aan de kust staat ziet u waardoor deze naam is blijven voortleven in de geschiedenis van de invasie. In zee liggen de resten van wat eens een kunstmatige haven was. Het idee van zo'n

GOLD, JUNO EN SWORD, DE BRITS/CANADESE LANDING

kunstmatige haven was afkomstig van Winston Churchill, die samen met vice-admiraal Lord Mountbatten het idee verder ontwikkelde. Het plan kreeg de codenaam Mulberry en commodore Hughes-Hallett kreeg

de opdracht het plan uit te werken. Nadat, op schaal, talloze varianten waren uitgetoet, kwam Hughes-Hallett met een uit twee delen bestaand plan.

De eerste fase was het op een paar kilometer voor de kust tot zinken brengen van oude schepen, de zogenoemde *blockships*. Het doel hiervan was tweeledig: enerzijds zouden de tot zinken gebrachte schepen dienst doen als golfbrekers, maar ook zouden ze de sterke stroming doen afbuigen. Dit alles was niet meer dan een voorbereiding op de uitvoering van het eigenlijke plan: een groot aantal caissons van 70 meter lengte, 15 meter breed en 20 meter hoog, aaneensluitend laten afzinken, zodanig dat er een havengebied met rustig water ontstond. Zo in één enkele zin geformuleerd, lijkt het een simpel plan. Maar in werkelijkheid was het een uiterst gecompliceerde operatie.

In korte tijd dienden er 146 caissons te worden gemaakt, wat niet alleen veel bouwmaterialen vergde, maar ook schaarse arbeidskracht. Ook het over zee slepen van de logge caissons was niet eenvoudig. Het moeilijkste zou echter zijn: het nauwkeurig op de juiste plaats laten afzinken van de caissons. Op 6 juni, rond het middaguur, kreeg de armada van caissons het groene licht om te vertrekken vanaf de Engelse kust. Twee dagen later

Gooseberries

De kunstmatige havens werden *Mulberries* of Mulberry-havens genoemd. De buitenste ring kunstmatige golfbrekers bestond uit Phoenix caissons en oude schepen, die, volgeladen met zandzakken, tot zinken werden gebracht. Deze oude schepen werden *Gooseberries* of *blockships* genoemd. Deze tot zinken gedoemde schepen voeren allemaal op eigen kracht naar hun laatste bestemming. De enige uitzondering hierop vormde het oude Franse slagschip *Courbet*, dat geen voortstuwingsinstallatie meer bezat en grotendeels met beton was gevuld. Het werd, net als de caissons, op zijn plaats gesleept. Bij de aanleg van de Mulberry-haven bij Arromanches werden 17 *blockships* afgezonken. Voor de kust bij Arromanches liggen nu nog 20 Phoenix caissons en 10 drijvende platforms.

Mulberry-haven bij Arromanches

Caissons

Caissons zijn grote, rechthoekige blokken van beton. Omdat ze hol zijn, blijven ze drijven. Ze werden de middag van D-Day vanuit Engeland naar hun bestemming voor de Normandische kust gesleept, waar ze twee dagen later aankwamen. Aangekomen op de plaats van bestemming werd er water in gepompt, waardoor ze zonken. Deze caissons, *Phoenixes* genaamd, moesten de golven buiten de haven opvangen, waardoor er binnenin het havengebied

GOLD, JUNO EN SWORD, DE BRITS/CANADESE LANDING

Gedeelte van de drijvende loskade op het strand van Arromanches

kwam de vloot ongeschonden aan bij Arromanches. De bedoeling was de haven na veertien dagen bedrijfsklaar te hebben. Maar al op 18 juni waren er 114 caissons geplaatst, voldoende om de haven in gebruik te nemen.

Het bestaan van *Port Winston*, zoals de haven al gauw door de soldaten werd genoemd, is van groot, mogelijk zelfs van doorslaggevend belang geweest voor de uiteindelijke geallieerde overwinning. Door het verloren gaan van de tweede Mulberry-haven bij Omaha Beach die door de storm van 19 juni werd verwoest, en het veel later in handen krijgen van de

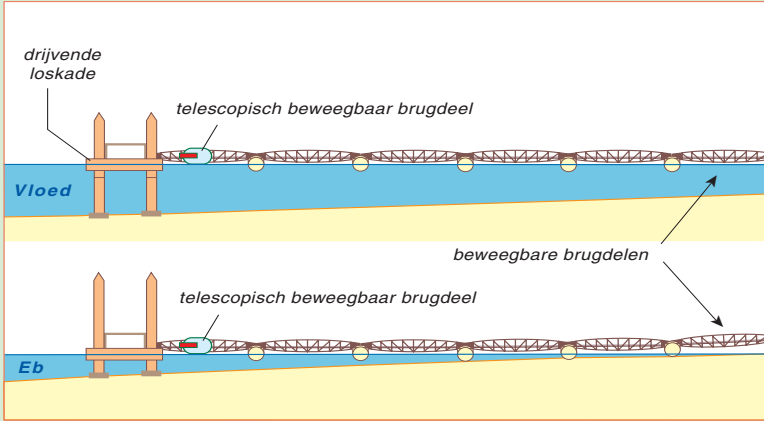
rustig water was. De schepen konden aanleggen aan grote met het tij op en neer bewegende platforms, waaraan drijvende pieren bevestigd waren, die tot op het strand liepen. Transport- en kleinere vrachtschepen konden bij de uiteinden van de pieren hun lading direct in vrachtwagens lossen, terwijl Libertyschepen en andere grote vaartuigen hun lading in sloepen losten. De Mulberry-haven bij Arromanches heeft dienstgedaan tot 19 november 1944.

Ontscheping van materiaal aan de Mulberry-haven bij Omaha Beach

Storm

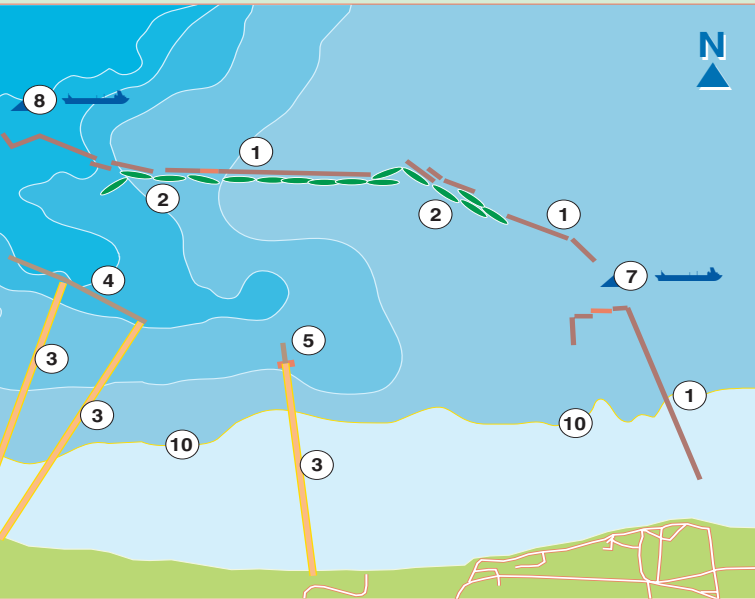
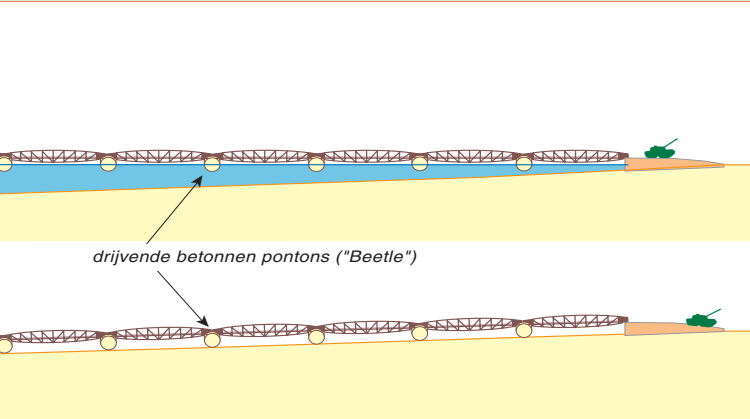
In de vroege ochtend van 19 juni 1944 stak er opeens een zware storm op. Port Winston – Mulberry 'B' – doorstond de storm goed. Dit in tegenstelling tot Mulberry 'A', de kleinere Amerikaanse Mulberry-haven bij Omaha. Deze werd volledig verwoest. Wel gingen enkele voor anker liggende schepen in Port Winston in de storm ten onder. Eén van de op drift geraakte schepen zorgde voor enkele angstige uren. Het was een kleine kustvaarder, met de codenaam 269, die stuurloos heen en weer geslingerd werd door de hoge golven. Als door een mirakel raakte het geen ander schip. Dat was maar goed ook, want 269 was geladen met 3000 ton munitie. Na uren worstelen lukte het de sleepboten ook dit schip weer vast te leggen.

1. 'Phoenix' Caissons
2. Blockships ('Gooseberry')
3. Drijvende pieren
4. Drijvende loskade
5. Loskade voor LST
6. Loskade voor kleinere schepen
7. Oostelijke ingang
8. Noordelijke ingang
9. Westelijke ingang
10. Lijn laagtij

GOLD, JUNO EN SWORD, DE BRITS/CANADESE LANDING

haven van Cherbourg dan gepland, is het meeste van wat de troepen nodig hadden aangevoerd via Port Winston.

In de buurt van het Landingsmuseum (*Musée du Débarquement*), aan de boulevard, zijn verschillende voertuigen en kanonnen opgesteld. Ook vind je hier in de omgeving diverse monumenten en plaquettes. Bij de *Arromanches 360 bioscoop*, even buiten de stad, zijn ook nog diverse gedenktekens. Op de klif, waar nu de bioscoop staat, zijn de restanten zichtbaar van enkele bunkers. Dit is alles wat er overgebleven is van één van de grootste Duitse radarstations aan de Franse kust. Vanaf de hoge kliffen heeft u een prachtig zicht op de restanten van de Mulberry-haven bij Arromanches.

Exposition Permanente du Débarquement

Direct aan de boulevard van Arromanches ligt het Musée du Débarquement. Het werd op 5 juni 1954 door de toenmalige Franse president René Coty geopend. U kunt er o.a. een groot schaalmodel van de haven bekijken. Interessant is ook de film die de bouw en geschiedenis van Port Winston laat zien. Het beste moment om het museum te bezoeken is aan het einde van de middag in verband met de mogelijke drukte van Engelse schoolkinderen die het museum bezoeken. Dagelijks geopend van 1/02 t/m 30/12.

Place du 6 Juin – 14117 Arromanches.

www.normandy1944.com

Arromanches 360 Cinema

Hoewel het eigenlijk geen museum is, is deze bioscoop toch het vermelden waard. De projectie is 360 graden – dat wil zeggen, dat je in het midden staat en de film zich aan alle kanten om je heen ontrolt op negen grote schermen, die in een cirkel om je heen hangen. De 18 minuten durende film – *The Price of Liberty* – is een mix van originele oorlogsopnamen en opnamen van het huidige slagveld, vaak vanuit een verrassend perspectief. Zo zijn er opnamen vanuit een helicopter boven Omaha Beach, vanaf een DUKW en vanuit de geschutstoren van een Sherman tank, die door de Bocage rijdt. Het geluid is fantastisch en het geheel maakt een geweldige indruk. De bioscoop is zeven dagen per week open vanaf 10.00 uur en de voorstellingen beginnen 10 over ieder heel en half uur.

Chemin du Calvaire – BP 9 – 14117 Arromanches.

www.arromanches360.com

Korting

De meeste musea, die verband houden met de Slag om Normandië, hebben een speciale kortingsregeling. Als je bij het eerste museum een kaartje hebt gekocht tegen het normale tarief, krijg je op vertoon daarvan bij alle aangesloten musea een korting op de entreeprijs die kan oplopen tot eenderde van de toegangsprijs. De namen van de aangesloten musea staan vermeld op een poster bij de kassa.